

Boodschap voor de 23ste

Wereldtoerismedag

27 september 2002

1. De Wereldtoerismedag, die 27 september gehouden zal worden met als thema 'Ecotoerisme, de sleutel tot duurzame ontwikkeling', biedt mij weer de welkome gelegenheid om in te gaan op het verschijnsel van de menselijke mobiliteit dat zich de afgelopen decennia zo snel heeft ontwikkeld en inmiddels miljoenen mensen betreft.

Het toerisme stelt mensen in staat om een deel van hun vrije tijd te gebruiken om de goedheid en schoonheid van God in zijn schepping te aanschouwen en draagt door het contact met anderen bij aan een verdieping van de dialoog en bekendheid met elkaar. In die zin kunnen vrije tijd en toerisme een compensatie vormen voor het gebrek aan menselijk contact dat in het dagelijks leven vaak wordt ervaren.

De heilige Schrift beschouwt de ervaring van het reizen als een bijzondere gelegenheid om kennis en wijsheid te vergaren, omdat het de mens in contact brengt met andere volkeren, culturen, gebruiken en landen. Er staat: *"Iemand die veel heeft rondgereisd heeft veel kennis opgedaan en een man met veel ervaring weet verstandige dingen te vertellen. Wie geen ervaring heeft opgedaan, weet niet veel, maar wie heeft rondgereisd, is van alle markten thuis. Ik heb op mijn reizen veel gezien en ik weet meer dan mijn woorden zeggen"* (Sir 34,9-12).

In *Genesis*, in de vernieuwende visie van de *profeten*, in de wijze beschouwing van *Job* en van de schrijver van het boek *Wijsheid*, maar ook in de geloofservaringen waarvan in de *Psalmen* wordt getuigd, is de

schoonheid van de schepping een teken waardoor Gods grootheid en goedheid geopenbaard worden. Jezus nodigt de mensen in zijn gelijkenissen uit om te kijken naar de natuur om hen heen om daarvan te leren dat zij volkomen moeten vertrouwen op de hemelse Vader (vgl. Lc 12,22-28) en altijd standvastig moeten zijn in hun geloof (vgl. Lc 17,6).

De schepping is de mens toevertrouwd zodat hij door haar te bewerken en te beschermen (vgl. Gn 2,15) in zijn behoeften kan voorzien en zijn "dagelijks brood" kan winnen, een gave die de hemelse Vader zelf voor al zijn kinderen heeft bestemd. Wij moeten met een scherp oog, maar tegelijkertijd vol verwondering naar de schepping kijken.

Helaas gebeurt het soms dat de schepping niet het respect krijgt dat zij verdient, maar wanneer de mensen zich opstellen als de wrede overheerser van de natuur in plaats van als haar bewaarder, zal deze vroeg of laat tegen die menselijke verwaarlozing in opstand komen.¹

2. Onder de ontelbare toeristen die elk jaar 'de wereld over gaan', zijn er velen die op weg gaan met het expliciete doel om de

1. Vgl. Johannes Paulus II, Preek in de mis voor het Jubeljaar van de agrarische wereld (12 november 2000), 4, in: ORE (15 november 2000), 1.

natuur te ontdekken en tot in haar meest afgelegen uithoeken te verkennen. Een welkende vorm van toerisme heeft oog voor de schoonheid van de natuur en wijst de mensen erop dat zij haar met respect moeten bejegenen en ervan moeten genieten zonder het natuurlijk evenwicht te verstoren.

Het valt echter niet te ontkennen dat de mensheid in deze tijd in een ecologische noodtoestand verkeert. Een zekere vorm van onbehouden toerisme heeft bijgedragen aan en werkt nog altijd mee aan deze onwenselijke vernietiging in de vorm van toeristische voorzieningen die worden aangelegd zonder dat bij de planning ook maar enig respect bestaat voor de consequenties ervan voor het milieu.

Zoals ik in mijn *Boodschap bij de viering van Wereldvredesdag 1990* al schreef, "blijkt het noodzakelijk terug te gaan naar de wortel en de diepe, morele crisis, waarvan het verval van het milieu één van de meest verontrustende aspecten is, in haar geheel te overwegen".² De verwoesting van het milieu laat zien wat de gevolgen zijn van beslissingen die vanuit particuliere belangen worden genomen en waarbij aan de werkelijke voorwaarden voor de menselijke waardigheid geen gewicht wordt toegekend. Wat men overwegend aantreft, is het ongebreidelde verlangen naar zelfverrijking, dat mensen doof maakt voor de schrikbarende noodkreet van armoede van hele volken. Het zelfzuchtige najagen van de eigen voorspoed brengt mensen er met andere woorden toe om de legitieme verwachtingen van huidige en toekomstige generaties te negeren. De waarheid is dat wanneer mensen zelf breken met Gods bedoeling met de schepping, zij zich ook afsluiten voor hun broeders en zusters en voor het respect voor de natuur.

3. Er zijn echter redenen tot hoop. Veel

mensen hebben, zich bewust van dit probleem, gedurende enige tijd onderzocht op welke manieren een oplossing kan worden gevonden. Het gaat hen er in de eerste plaats om de spirituele dimensie van de relatie tot de schepping te herwinnen door de opdracht die God de mensheid oorspronkelijk heeft toevertrouwd, te herontdekken (vgl. Gn 2,15). De 'innerlijke ecologie' stimuleert de 'uitwendige ecologie' met onmiddellijke positieve consequenties, niet alleen in de strijd tegen de armoede en honger van anderen, maar ook door positieve gevolgen voor eigen gezondheid en welzijn. Deze benadering dient te worden aangemoedigd, om de cultuur van het leven van grotere invloed te laten zijn en zo de cultuur van de dood te overwinnen.

Wij moeten onze steun geven aan vormen van toerisme die meer respect voor het milieu aan de dag leggen, meer matigheid betrachten in het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en meer solidariteit tonen met de plaatselijke cultuur. Deze vorm van toerisme impliceert een sterke ethische motivatie die gebaseerd is op de norm dat het milieu het huis is van iedereen en dat het goede van de natuur bestemd is voor iedereen die ervan wil genieten, nu en in de toekomst.

4. Er is ook een bewustere vorm van toerisme in opkomst, dat bekend staat als 'ecotoerisme'. De uitgangspunten daarvan zijn goed. Wij moeten echter wel opletten dat het niet zo wordt gedraaid dat het ruimte geeft voor misbruik en discriminatie. Als de bescherming van het milieu een doel in zichzelf wordt, bestaat zelfs het risico dat er nieuwe, moderne vormen van kolonialisme ontstaan die schade doen aan de traditionele rechten van gemeenschappen die in een bepaald gebied leven. Het zou een belemmering vormen voor het voortbestaan en de ontwikkeling van plaatselijke culturen en

2. Johannes Paulus II, Boodschap bij de viering van Wereldvredesdag, 1 januari 1990, *De vrede met God de schepper; de vrede met de gehele schepping* (8 december 1989), 5.

financiële middelen overnemen van het gezag van de plaatselijke overheid die in de eerste plaats zelf verantwoordelijkheid dragen voor de ecosystemen en de rijke biodiversiteit in hun gebied.

Bij ieder ingrijpen in het gebied van een ecosysteem moet een afweging worden gemaakt van de gevolgen daarvan in andere gebieden en het algemene effect dat dit zal hebben voor het welzijn van toekomstige generaties. Het ecotoerisme brengt mensen naar plekken, gebieden of regio's waar voortdurend zorg moet worden gedragen voor het natuurlijk evenwicht, wil men dat niet in gevaar brengen. Onderzoek en strenge controles moeten worden aangemoedigd en dienen gericht te zijn op een harmonisatie van respect voor de natuur en het recht van de mens om voor zijn persoonlijke ontwikkeling daarvan gebruik te maken.

5. *“Wij verwachten een nieuwe hemel en een nieuwe aarde”* (2Pe 3,13). Onze huidige maatschappij zal ten aanzien van de onbekommerde uitbuiting van de schepping, het resultaat van menselijke ongevoeligheid, geen adequate oplossing vinden als wij onze levensstijl niet ernstig onder de loep nemen en haar baseren op “duidelijke referentiepunten en een sterke inspiratiebron: de heldere wetenschap dat de schepping het werk is van Gods voorzienige wijsheid en het besef van *de menselijke waardigheid en verantwoordelijkheid in het scheppingsplan*”.³

Het toerisme kan een effectief middel te zijn bij het kweken van dat bewustzijn. Een minder agressieve benadering van de natuurlijke omgeving zal mensen helpen om meer oog en waardering te krijgen voor het goede dat aan onze gezamenlijke en individuele verantwoordelijkheid is toevertrouwd. Een grondige kennis van de broosheid van vele aspecten van de natuur zal een groter bewustzijn opleveren van de

dringende noodzaak van adequate beschermingsmaatregelen, om zo een einde te maken aan de achteloze uitbuiting van natuurlijke hulpbronnen. Aandacht en respect voor de natuur kan een gevoel van solidariteit bevorderen met mannen en vrouwen wier *menselijke leefomgeving* voortdurend geschaad wordt door uitbuiting, armoede, honger, gebrek aan onderwijs en medische zorg. Het is aan iedereen, maar met name aan hen die in de toeristische sector werkzaam zijn, om zo te werk te gaan dat deze doelstellingen realiteit worden.

Mogen de gelovigen uit hun geloof een effectieve drijfveer putten die hen leidt in hun verhouding tot het milieu en in hun plicht om dat in haar integriteit te bewaren ten behoeve van de mensen nu en in de toekomst. Ik richt mij nu speciaal tot de christenen om hen te vragen om het toerisme aan te grijpen als een gelegenheid tot contemplatie en ontmoeting met God, de Schepper en Vader van ons allen. Mogen zij daardoor gesterkt worden in hun dienst aan de gerechtigheid en vrede, trouw aan Hem die een nieuwe hemel en een nieuwe aarde heeft beloofd (vgl. Apk 21,1).

Ik hoop dat de viering van deze Wereldtoerismedag de mensen zal helpen om de waarden te hervinden die inherent zijn aan deze menselijke ervaring van contact met de schepping en een ieder zal aansporen tot respect voor de natuurlijke *habitat* en plaatselijke culturen. Ik vertrouw allen die bij dit specifieke terrein van het menselijk leven betrokken zijn, toe aan Maria, de Moeder van Christus, en spreek over hen de zegen uit van de Almachtige God.

Vanuit het Vaticaan, 24 juni 2002.

JOHANNES PAULUS II

Vertaling: drs. P.C. de Die

3. Johannes Paulus II, Toespraak tot de Conventie voor milieu en gezondheid (24 maart 1997), 6, in: ORE (9 april 1997), 2.